بەشێک لە وتاری (ئەدەب و ئایدیۆلۆژیا و فاشیزم) ... شیعری: (یەکەمجار کە هاتن) ناڵە حەسەن

شیعری (یەکەمجار کە هاتن)

یەکەمجار بۆ کۆمۆنیستەکان هاتن
من هیچ قسەیەکم نەکرد
چونکە من کۆمۆنیست نەبووم
دواتر بۆ سۆشیالیستەکان هاتن
من هیچ قسەیەکم نەکرد
چونکە من سۆشیالیست نەبووم
پاشان بۆ کرێکارەکان هاتن
من هیچ قسەیەکم نەکرد
چونکە من کرێکار نەبووم
پاشان بۆ جولەکەکان هاتن
من هیچ قسەیەکم نەکرد
چونکە من جولەکە نەبووم
دواجار بۆ منیش هاتن
بینیم هیچ کەسێک لەوێدا نەماوە
تا قسەیەک بۆ من بکات ...!

مارتن نیمۆلەر

_ تێگەیشتنێک بۆ فاشیزم :

فاشیزم ئایدیۆلۆژییەکی ئالۆز و فرە ڕەهەندە ، فۆرمێکە بۆ بەڕێوەبردنی دەسەڵات ، ڕەگی فاشیزم لە نێو ئایدیۆلۆژیاکان بەتایبەت ، ناسیۆنالیزم و نەتەوەپەرستیی چەکەرە دەکات ، هەر ئایدیۆلۆژیایەک کاتێک دەگاتە ئاستی دۆگمایی فاشیزم بەرهەم دەهێنێ ، بەمانای (ئایدیۆلۆژیا / دۆگما / فاشیزم) . دەسەڵاتی فاشیزم دەسەڵاتێکی عەسکەرتاری تاکڕەوانەیە ، باوەڕیان بە یەکسانی و دادپەروەری نییە . لە ڕێگەی تون□دوتیژیی□و□ م□□□ لەگەڵ نەیارەکانیان دەکەن و تاکەکانی کۆمەڵگە سەرکوت دەکەن ، فاشیزم زۆرجاران بۆ یەکلایی کردنەوەی کێشەکان (شەڕ) بە باشترین ئۆپشن و

چار□□گ□ دەزانن ، کاریان بەوە نییە لە ئاکامدا چ کاولکارییەک و قەسابخانەیەکی لێدەکەوێتەوە لەمبارەوەش / کەمنین نموونەی کاولکارییەکان و کۆمەڵکوژییەکان ، (هۆلۆکۆست و جینۆساید) لە مێژووی فاشیزم هەمیشە دووبارە دەبنەوە ، لە سەرەتا لە ساڵی (١٩٢٢ _ ١٩٤٥) فاشیزم لە ئیتالیا بە ڕابەرایەتی مۆسۆلینی سەریهەڵدا ، پارتی فاشیستی نەتەوەیی پێکهێنا ، دواتریش لە ئەلمانیا ، بە دوای جەنگی یەکەمی جیهانی ، لە ٥ی جانیوەری (پارتی کرێکارانی ئەلمانیا) دادەمەزرێ ، هیتلەر لە ١٦ی سیپتەمبەر دەبێتە ئەندامی ئەم حیزبە ، لە ٢٤ی فێبروەری ئەم حیزبە لە پلاتفۆرمێک ناوی خۆی دەگۆڕێت بۆ (پارتی کرێکارانی ناسیۆنال سۆسیالیستی ئەلمانیا) ، دواتر دەبێت بە (حیزبی نازی) (١٩٣٠ _ ١٤٣٥) . هیتلەر لە ساڵی ١٩٢١ دەبێتە سەرۆکی ئەم حیزبە ، بە شێوەیەکی ئاسایی هەموو فاشیستێک دیکتاتۆرە بەڵام ، مەرج نییە هەموو دیکتاتۆرێک فاشیست بێت . لە سەرەتا فاشیست بوون ناوێک و شوناسێکی ئاسایی بوو بەڵام ، دوای کارەساتی (هۆلۆکۆستی جولەکەکان) کە ، شەش ملیۆن مرۆڤ تیابوونە قوربانی ، دوای ئەوە بوو بە شوناسێکی شووم ، بەدوای ئیتالیا و ئەلمانیا ، فاشیزم پەڕییەوە بۆ هەندێک .لە وڵاتانیتر وەک ئیسپانیا ، ئەرجەنتین و زۆریک لە وڵاتی تریش ، فاشیزم تاکو ئەمرۆش بە ماسکی جۆراوجۆر درێژەی هەیە .

_ ئەدەب و فاشیزم

پێشتر لە وتارەکانیترمان / بە درێژی باسی پەیوەندییەکانی (ئەدەب و ئایدیۆلۆژیا) مان کردووە ، لەم بەشە زێتر باسی پەیوەندییەکانی نێوان (ئەدەب و فاشیزم) دەکەین ، گوتاری ئەدەبی و گوتاری فاشیستی بە دوو ئاراستەی پێچەوانە ڕێدەکەن ، هەروەکو گوتمان ، فاشیزم لەسەر توندوتیژی و سەرکوتکردن و کوشتن و تۆقاندن ، درێژە بە تەمەنی خۆی دەدات ، پەیوەندییەکان لە فاشیزم ناڕێک و نا تەندروستن ، چ پەیوەندی نێوان تاکەکان یان پەیوەندی نێوان دەسەڵات و تاک ، هەروەها بە تێزی حەقیقەتی ڕەها ئیشدەکەن ، واتە هیچ نرخێک بۆ باوەڕی ئەوانیتر دانانێن ، هەروەک ئەوەی کە دەڵێن (گەر لەگەڵم نەبیت _ دوژمنی منیت ..!) ئەمە بیرکردنەوە و ئاراستەیەکی فاشیانەی لە پشتە .. بەڵام ئەدەب ڕێک پێجەوانەی فاشیزمە ، ئەدەب ئامانجی گەیشتنە بە جوانی و هەوڵدانە بۆ گەیشتنی ژیان بە کەناری ئارامی، هەروەها گەڕاندنەوەی هەموو سەروەریییەک بۆ مرۆڤ ، لە نێو ئەدەب چ پەیوەندی تاکەکان یان پەیوەندی نێوان دەسەڵات و تاک پەیوەندییەکی تەندروستن ، حەقیقەتی ڕەها بوونی

نی ، بام ل فاشیزم بوارک ب کناری ئارامی و پکو ژیان نامنیتو ، ل جیاتی پکو ژیان / ملکچبوون و دستمی واجیان هی . هر نووسرو شاعیرک گر ب ئاگاهان برگری ل فاشیزم بکات ، ئوا بب هیچ گومانک (ئدب و شیعر) و داهنانکانی دکون ژر پرسیارو ، تنانت گر لنو ئدبکشی بم ئاراست کاریی نکردبت .. دکر لم استای باسی (ئزرا پاوند) بکین ، ک نووسر و شاعیرک لاینگر و برگری ل فاشیزمی ئیتالیا کردوو ، پاوند قسیکی هی دیت (ئگر کسک ئامادیی موجازفکردنی نبت لنو بیرکردنوکانیدا ، ئوا ئوکس یان بیرکردنوکانی نرخکی ئوتیان نیی یان خی) ، ئمجر بیرکردنوان ل بنتدا بیرکی فاشیزمی برهم دهنن ، هرچند (ئزرا پاوند) شاعیرکی نوخواز و داهنر بوو ، کاریگری برچاوی هبوو ل نو ئدبی ئمریکی و پگیاندنی زرک ل نووسرانی سردمی خی و داهنانی قوتابخانی (ونیی) و .. . لای خشمان کمنبوون ئو نووسر و شاعیرانی ببای (سدام حوسین) یان دا هددا و هانیاندا ، ل کمکوژی و توندوتیزییکانی بردوام بت ، یان ئو نووسر و پیاو ئایینیانی ل مینبرکان ب گوتارکانییان پاپشتییان ل (ئردوگانی فاشیست) دکرد ، ب کمکوژییکانی کوردانی باکوور و ژئاوا . ئوان پبزانن یان نا ، ب ئدب و گوتارکانییان خزمتییان ب فاشیزم کردوو . نگ ئو شیعری (مارتن نیملر) ، ک ل دسپکی ئم وتار نووسیومان ، ئم (شبگیریی) و (کمکوژیی) ، باشترین ونی بت ، ک سیمای فاشیزمی ب شنی تیا بخونینو .